ΚΡΙΤΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ «ΑΠΛΟ» - ΜΠΡΑΪΑΝ ΦΡΙΕΛ

«Ο Ξεριζωμός»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Μπράιαν Φρίελ, γνωστός στην Ελλάδα από τα δύο τελευταία του έργα «Χορεύοντας στη Λουνάσα» και «Ο Θαυματοποιός» - ας προσθέσουμε και τη «Μόλλι Σουίνι» - είναι ο αγαπημένος συγγραφέας του Αντώνη Αντύπα στο «Απλό Θέατρο» και ομολογούμε πως αυτή του η αγάπη και προτίμηση τώρα δικαιώνεται.

Ο Μπράιαν Φρίελ (1929), έναν χρόνο μεγαλύτερος του Πίντερ, γεννήθηκε στη Βόρεια Ιρλανδία. Το έργο του «Ο Ξεριζωμός», που διαδραματίζεται χρονικά το 1833, αναφέρεται στην αιώνια διαμάχη Ιρλανδών και Άγγλων, που είχε ως συνέπεια την καταπίεση των Ιρλανδών και την καταπάτηση του εδάφους τους από τους Άγγλους, που δεν ήθελαν με κανέναν τρόπο την κοινωνική άνοδο του τμήματος αυτού της Βρετανίας.

Η διαμάχη τους ήταν από θρησκευτική έως πολιτική και περιελάμβανε και τη γλώσσα και τα έθιμα και για να είμαστε σαφέστεροι, έφτανε στη σχέση αφέντη με δούλο.

Στο έργο, υπάρχει ένα χαρακτηριστικό δείγμα εκείνης της εποχής. Τα λεγόμενα «αγροτικά σχολεία». Σε αυτά τα σχολεία, οι φτωχοί Ιρλανδοί αγρότες εδιδάσκοντο την ιστορία και την εξέλιξη της γλώσσας τους μαζί με την καλλιέργεια της πατάτας, του μοναδικού οικονομικού τους μέσου.

Εκεί, λοιπόν, μία μέρα εισβάλλουν Άγγλοι αξιωματικοί και με την αποικιοκρατική τους αλαζονεία διακηρύσσουν πως ο τόπος αυτός πρέπει κατά κάποιον τρόπο να αφήσει τα έθιμά του και τη γλώσσα του, να αλλάξει όλες τις ονομασίες των χωριών και των πόλεων και να μάθει διά της βίας τη γλώσσα των Άγγλων, αν θέλει να επιβιώσει, αλλιώτικα θα γίνουν όλα όπως έχει αποφασίσει η νέα χαρτογράφηση του τόπου, που έχει εκπονήσει το αφεντικό. Με άλλα λόγια, ξεριζωμός και τέλος σε όλη την ιστορία και τις παραδόσεις.

Και εδώ, ανελίσσεται ο μύθος με την αγωνία των χωρικών, το κλείσιμο των αγροτικών σχολείων, έναν απελπισμένο έρωτα κάποιου αξιωματικού, που βλέπει ανθρώπινα το δράμα εκείνων των χωρικών, με μία ευαίσθητη Ιρλανδή χωριατοπούλα και με τα αποφθέγματα των δύο γηραιών δασκάλων του χωριού, που προσπαθούν με τον Οβίδιο, τον Κικέρωνα και τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους να δώσουν τη διαιώνια εξόντωση των αδύναμων από τους ισχυρούς, των καταπιεζομένων από τους δυνάστες.

Όλα αυτά, σαν μικρός απόηχος από τα κρυφά σχολεία της τουρκοκρατίας, από τη διακήρυξη της κοινοτικής μας επιτρόπου πως τα αγγλικά πρέπει να γίνουν η δεύτερη μητρική μας γλώσσα, τη διανομή των τριάκοντα αργυρίων από τους εκάστοτε κρατούντες και στον δικό μας τόπο, όπως το φωνάζει ο μοναδικός Ιρλανδός καθηγητής του σχολείου εκείνου σε κάποιον που παίζει τον ρόλο του μεταφραστή των διαταγών από τα αγγλικά στα ιρλανδικά. Ανακύκλωση πάντα μίας ιστορίας με τις ίδιες μεθόδους.

Στην τεχνολογική, βέβαια, εποχή των ημερών μας δεν είναι απαραίτητο να βάλεις το πιστόλι στον κρόταφο του άλλου για να τον πείσεις πως πρέπει ν' αφήσει τις αυταπάτες και να συμμορφωθεί με τον κωδικό του αριθμό, που τον θέλει δούλο μίας παγκοσμιοποίησης στα συμφέροντα κάποιων πλανηταρχών και αιμοβόρων ιστορικών Μάκβεθ.

Το έργο γενικά ευτύχησε και στη σκηνοθεσία και στη διανομή των ρόλων. *«Το δικαίωμα των λαών να μιλούν τη μητρική τους γλώσσα είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα»* κατά τον Νόαμ Τσόμσκι, βρήκε ανταπόκριση στη σκηνοθεσία του Αντώνη Αντύπα, που έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην προσπάθεια και στην έφεση των ηθοποιών που υποδύονται τους κατοίκους του αγροτικού εκείνου χωριού της Ιρλανδίας, ώστε να αποδώσουν με άνεση τους ρόλους των διψασμένων για μάθηση απλών ανθρώπων.

Τα σκηνικά του Γιώργου Πάτσα βοήθησαν στην εικαστική υποβολή ενός ιρλανδικού αγροτόσπιτου, όπου διαδραματίζεται ολόκληρο το έργο. Στην ίδια κατεύθυνση συνεισέφεραν και τα κοστούμια της Τότας Πρίτσα.

Η μουσική της Ελένης Καραΐνδρου θα έλεγα θεσπέσια. Μπράβο της! Πάντα καταφέρνει να υποβάλει με έναν χαρακτηριστικό τρόπο, όπως εδώ, με ιρλανδικά μοτίβα, που υπήρχαν άφθονα στο έργο και που κάπου μου θύμισαν την περίφημη ιρλανδική μελωδία από τη «Μάρθα» του Φλότοβ, χωρίς τούτο να σημαίνει ότι υπήρχε κανενός είδους επίδραση.

Ο Μάνους (Κώστας Βασαρδάνης) πολύ καλός στον ρόλο του επαναστάτη, που υποπτεύεται την ενέδρα. Έδωσε μεγάλη πειστικότητα στον ρόλο του με την κίνησή του, τη ματιά του και όλη τη δυνατότητα της αντίδρασής του.

Η Σάρα (Μαρία Ζαχάρη) στην απλοϊκή χωριατοπούλα, που όμως δίνεται με πάθος στον έρωτα.

Ο Τζίμι Τζακ (Μάνος Σταλάκης) ισοζυγίζοντας τον διπλό του ρόλο, βοηθήθηκε σ' αυτό και από την όλη του εμφάνιση.

Η Μέιρι (Μάνια Παπαδημητρίου), ο Ντόαλτι (Σαράντος Γεωγλέρης) και η Μπρίτζετ (Ηρώ Κωστή) συμπλήρωσαν με επιτυχία τους ρόλους των νεοτέρων.

Ο Χιου (Δημήτρης Καταλειφός) στον καλύτερο ρόλο από όσους μας έχει δώσει ο σπουδαίος αυτός ηθοποιός.

Πάντα μ' εντυπωσίαζε το δυνατό ταλέντο του και η προσκόλλησή του στο μεδούλι του ρόλου.

Γραφικός ο Όουεν (Λαέρτης Βασιλείου), ένας ονειροπαρμένος αρχαιολάτρης, πειστικός πέρα για πέρα.

Καλές φιγούρες και ο λοχαγός (Στέλιος Καλογερόπουλος) και ο υπολοχαγός (Αντώνης Δημητροκάλης). Αξίζει ένα μεγάλο μπράβο σε όλους.